

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

Т.Ф. Бірюкова

2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

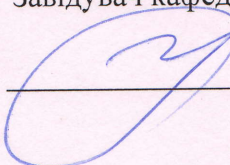
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА ПОЛІТИЧНА ДУМКА

підготовки магістрів
денної форми здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Політологія»
спеціальності 052 Політологія
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

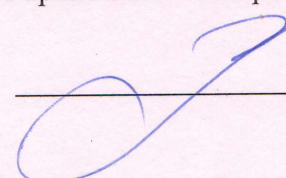
ВИКЛАДАЧ: Горло Н.В., д.політ.н., професор, професор кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри соціології

 Цокур Є. Г.

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

 Цокур Є. Г.

2024 рік

Зв'язок з викладачем:

E-mail: ngml@ukr.net

Телефон: 050 2781565

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення); Viber за номером 050 2781565

Кафедра: політології, 4 корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська та зарубіжна політична думка» є засвоєння знань про основні напрями розвитку сучасної української і зарубіжної політичної думки і набуття навичок аналізу сучасних політичних теорій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасна українська та зарубіжна політична думка» є: ознайомлення зі станом політичної науки в Україні і зарубіжних країнах на сучасному етапі розвитку; дослідження основних напрямів розвитку української та зарубіжної політичної думки; аналіз сучасних політичних концепцій вітчизняних і зарубіжних науковців.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: етапи становлення політичної науки в Україні; основні концепції сучасних українських політологів; стан сучасної політичної науки в Україні; етапи становлення зарубіжних шкіл політичної науки і їх розвиток у ХХ – ХХІ ст.; зміст сучасних зарубіжних політичних теорій; сутність постмодернізму. У процесі вивчення курсу передбачається робота з першоджерелами – текстами праць політичних мислителів різних епох.

Інтерактивний формат курсу спонукатиме до дебатів, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, орієнтований на розвиток критично важливих для фахівця у галузі суспільних наук навичок ефективної комунікації.

Міждисциплінарні зв'язки: згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Політологія» курс «Сучасна українська та зарубіжна політична думка» має зв'язок з такими дисциплінами, як «Порівняльна політологія» і «Політична філософія сучасності».

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	2-й	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин	120	
Лекційні заняття	24 год.	
Семінарські заняття	12 год.	
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	84 год.	
Консультації	Розклад розміщення консультацій: Кількість: 3 особисті – вівторок, з 13:00 до 14:00, IV корпус, ауд. 310; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: ngml@ukr.net	

Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1925

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації. ПР 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.	Опрацювання першоджерел; опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle; написання есе; завдання на порівняльний аналіз
ЗК01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу. СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультатійні функції на національному та міжнародному рівні. ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань. ПР 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіоні	Дискусія; написання есе; завдання на порівняльний аналіз; індивідуальне дослідницьке завдання
ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. ПР 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів

тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.
ПР 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.
ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політична наука в Україні

Становлення і сучасний стан політичної науки в Україні

Політичне знання в СРСР: дослідження політики в рамках наукового комунізму, історії КПРС, політичної економії, теорії держави та права, історичного матеріалізму. Запровадження у 1989 р. номенклатури спеціальностей наукових працівників – «Політичні науки».

Становлення політичної науки в Україні. Запровадження викладання політології у вузах. Інституціональне оформлення політології у 1990-х рр. Формування кадрів наукових працівників. Стан викладання політології у ЗВО. Особливості української політології: історичність, уможлидність, універсальність, концептуальна завершеність, репродуктивність, освітньо-пропагандистська функція. Центри політичної науки в Україні. Проблемне поле української політології. Наукові часописи з політології.

Змістовий модуль 2. Політична думка в Україні: напрями досліджень

Напрями досліджень в українській політичній науці

Предметне поле етнополітології. Історичні витоки української етнополітології. Сутність і задачі етндержавознавства. Дослідження етнічного складу населення України і міжетнічних відносин в Україні у працях В. Котигоренка, М. Степика, О. Картунова та інших науковців. Питання формування національної ідентичності і проведення політики ідентичності в Україні.

Сутність геополітики. Зміст геополітичних концепцій. Базові принципи формування зовнішньополітичного курсу України. Українські політологи про геополітичні орієнтири України. Дослідження євроінтеграційних процесів у працях сучасних українських політологів. Проблематика російсько-української війни, повоєнного відновлення України.

Розвиток інших напрямів політичної науки: елітології, кратології, політичної регіоналістики, політичного маркетингу та ін.

Змістовий модуль 3. Політична думка в англосаксонських країнах

Політична думка в США.

Основні етапи становлення і розвитку політичної науки в США. Періодизація політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень. Г. Алмонда.

Сцієнтистський напрям. Ч. Меррієм, В. Монро, Дж. Кетлін. Діяльність Чиказької школи політичної науки. Антисцієнтистський напрям. Представники – В. Еліот, Е. Корвін, Ч. Бірд. Критика напрямку. Загальна характеристика та основні теоретико-методологічні засади біхевіоралізму. Представники – Г. Лассуел, Ч. Меррієм.

Сутність раціонального підходу. Зміст теорій раціонального вибору і теорії ігор. Представники раціонального підходу – Дж. Бюкенен, К. Ерроу. Теорія колективної дії М. Олсона. Сутність нормативно-ціннісного підходу. Теорія справедливості Дж. Роулза. Утилітарні теорії.

Політична думка у Великобританії.

Загальна характеристика розвитку політичної науки у Великобританії. Течії політичної думки: вивчення держави, суверенітету, демократії (І. Берлін, К. Поппер, Г. Ласкі, М. Оакшотт); дослідження політичної ідеології (М. Фогарті, К. Коутс), влади (Т.Х. Маршалл).

Проблема корпоративізму сучасного англійського суспільства. Концепція «корпоративної держави». Корпоративізм як взаємодія і кооперація між державою і групами «великого бізнесу» та профспілками. Дослідження в галузі етнополітології: Е. Геллнер, Е. Сміт.

Змістовий модуль 4. Політична думка у Франції

Політична думка у Франції. Загальна характеристика становлення та розвитку політичної науки у Франції. Вивчення політичних ідеологій: концепція «деідеологізації» Р. Арона і теорія медіології Р. Дебре.

Партії та групи тиску як об'єкт дослідження. Соціологічні закони взаємозв'язку партійних та виборчих систем М. Дюверже. Класифікація політичних партій. Вивчення груп тиску: Ж. Мейно, М. Дюверже. Дослідження соціальних рухів: А. Турен, Н. Пуланзас. Теорія політичної влади Ж. Бюрдо. Системна концепція влади М. Крозьє.

Дослідження націоналізму.

Змістовий модуль 5. Політична думка у Німеччині

Політична думка в Німеччині Особливості становлення і розвитку сучасної політичної науки Німеччини. Нормативістський напрям політичної науки: Е. Фьогелін. Етико-філософські цінності як базові засади нормативістської політології. Неопозитивістський напрям («чиста» політична наука).

Держава і політичні процеси як об'єкт дослідження. Проблема співвідношення держави і громадянського суспільства у працях консерваторів (В. Вебер) та лібералів (Р. Дарендорф). В. Вебер про суперечність ідей правової та соціальної держави. Концепції демократії і політичної організації суспільства (Й. Шумпетер, Ю. Хабермас). Умови існування демократії. Політичні погляди Н. Лумана. Геополітичні погляди К. Шмітта.

Змістовий модуль 6. Постмодернізм у сучасній політичній науці.

Постмодернізм у сучасній політичній науці Характеристика Модерну. Критичний аналіз суспільства сучасності у роботах К. Маркса, Г. Зіммеля, М. Вебера. Вивчення епохи Модерну Е. Гідденсом. Робота У. Бека «Суспільство ризику: до нової Сучасності». Риси постмодерністського мислення.

Радикальний постмодернізм Ж. Бодрійяра. Неомарксистський постмодернізм Ф. Джемесона. Вивчення Постмодерну у роботах Ж.- Ф. Ліотара, М. Фуко, Ж. Дерріди. Вплив постмодернізму на політичну теорію і критика постмодернізму. Дослідження політичних ідеологій, демократії, політичної реклами з позицій постмодернізму.

Критика постмодернізму. Ю. Хабермас як прихильник Сучасності.

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Становлення і сучасний стан політичної науки в Україні	4	...	щотижня
2	Тема 2. Напрями досліджень в українській політичній науці	4		щотижня
3	Тема 3. Політична думка в США	2		щотижня
	Тема 4. Політична думка у Великобританії	2		щотижня

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

4	Тема 5. Політична думка у Франції	2		щотижня
5	Тема 6. Політична думка в Німеччині	4		щотижня
6	Тема 7. Постмодернізм у сучасній політичній науці	2		щотижня
	Тема 8. Критика постомодернізму	2		
Разом		24	...	

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Становлення і сучасний стан політичної науки в Україні План 1. Умови становлення політичної науки в Україні. 2. Охарактеризуйте діяльність одного з центрів української політичної науки. 3. Проблеми інтеграції українських науковців у світову спільноту.	2		Раз на два тижні
2	Тема 2. Напрями досліджень в українській політичній науці План 1. Дослідження проблем функціонування політичної системи України. 2. Етнополітичні дослідження в Україні. 3. Охарактеризуйте розвиток однієї з галузей політичної науки в Україні.	2		Раз на два тижні
3	Тема 3. Політична думка в США і Великобританії План 1. Політична теорія справедливості Дж. Роулза. 2. Теорія колективної дії М. Олсона. 3. Теорії політичної модернізації. 4. Політична теорія К. Поппера.	2		Раз на два тижні
4	Тема 4. Політична думка у Франції План 1. Політична теорія М. Дюверже. 2. Концепція деідеологізації Р. Арона. 3. Теорія медіалогії Р. Дебре.	2		Раз на два тижні
5	Тема 5. Політична думка в Німеччині План 1. Геополітична теорія К. Шмітта. 2. Теорія політичної системи Н. Лумана. 3. Дослідження демократії у роботах Ю. Хабермаса і Й. Шумпетера	2		Раз на два тижні
6	Тема 6. Постмодернізм у сучасній політичній науці План 1. Сутність і витоки постмодернізму. 2. Теорія радикального постмодернізму Ж. Бодрійяра. 3. Неомарксистська концепція Ф. Джемесона. Критика постмодернізму.	2		Раз на два тижні
Разом		24	...	

7. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	Опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових виданнях статей про внутрішньополітичні процеси в Україні (5 статей, виданих з 2022 року)	14	...
2	Опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових виданнях статей про зовнішньополітичний вектор України (5 статей, виданих з 2022 року)	14	
3	Вивчення праці одного з американських чи англійських політичних мислителів (за власним вибором) і написання анотації до неї	14	
4	Вивчення праці одного з французьких політичних мислителів (за власним вибором) і написання анотації до неї	14	
5	Вивчення праці одного з німецьких політичних мислителів (за власним вибором) і написання анотації до неї	14	
6	Вивчення праці одного з представників постмодернізму (за власним вибором) і написання анотації до неї	14	
Разом		84	...

8. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
1	Опитування	Семінарське заняття 1	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які	5

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

			повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Написання есе	Розкрийте перспективи розвитку політичної науки в Україні	Розгорнута відповідь з власною позицією, апелюванням до джерел –5 балів Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 4 бали Відповідь логічна, але недостатньо аргументована – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	5
2	Опитування	Семінарське заняття 2	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	Охарактеризуйте і проаналізуйте розвиток одного з напрямів політичної науки в Україні	Розгорнута відповідь з власною позицією, апелюванням до джерел –5 балів Розгорнута відповідь, але без	5

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

			власної позиції – 4 бали Відповідь логічна, але недостатньо аргументована – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	
3	Опитування	Семінарське заняття 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	Порівняйте розвиток політичної науки в США і Великобританії. Оберіть критерії для порівняння	Розгорнута відповідь з власною позицією, апелюванням до джерел – 5 балів Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 4 бали Відповідь логічна, але недостатньо аргументована – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	5
4	Опитування	Семінарське заняття 4	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	5

			Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Есе	Які особливості має французька школа політичної науки?	Розгорнута відповідь з власною позицією, апелюванням до джерел – 5 балів Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 4 бали Відповідь логічна, але недостатньо аргументована – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	5
5	опитування	Семінарське заняття 5	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати	5

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

			їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	Які особливості має німецька школа політичної науки?	Розгорнута відповідь з власною позицією, апелюванням до джерел – 5 балів Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 4 бали Відповідь логічна, але недостатньо аргументована – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	5
6	Опитування	Семінарське заняття 6	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які	5

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

			повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	Розробіть прогноз розвитку політичної думки на початку XXI століття	Розгорнута відповідь з власною позицією, апелюванням до джерел – 5 балів Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 4 бали Відповідь логічна, але недостатньо аргументована – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	5
Усього за змістові модулі	12			60

6. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: 1. Загальна характеристика стану політичної науки в Україні. 2. Проблематика досліджень Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Кураса і Інституту стратегічних досліджень при Президентові України. 3. Неурядові дослідницькі організації в Україні (університетські центри, інші аналітичні структури). 4. Етнополітичний напрям досліджень. 5. Геополітичний напрям досліджень. 6. Дослідження в галузі політичної регіоналістики. 7. Охарактеризуйте один з напрямів політичних досліджень в українській політичній науці. 8. Визначте перспективи розвитку української політичної науки у XXI ст. 9. Етапи розвитку сучасної зарубіжної політичної науки за	2 питання, відповідь на кожне оцінюється у 5 балів 5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи	10

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

	критерієм соціальних змін, змін методологічного інструментарію). 10. Етапи розвитку сучасної зарубіжної політичної науки за критерієм змін методологічного інструментарію. 11. Загальна характеристика зарубіжних національних шкіл політичної науки. 12. Характеристика становлення і розвитку політичної науки у Франції. 13. Дослідження влади і політичних інститутів у Франції. 14. Дослідження політичних ідеологій (Л. Альтюсер/Р. Арон) 15. Теорія меіалогії Р. Дебре. 16. Вивчення соціальних рухів і проблем демократії у Франції (А. Турен/Н. Пуланзас). 17. Основні напрями досліджень в політичній науці Німеччини: нормативізм і неопозитивізм. 18. Дослідження держави у політичній науці Німеччини. 19. Консервативний напрям політичної думки. К. Шмітт. 20. Політичні погляди Н. Лумана. 21. Основні етапи становлення і розвитку політичної науки в США (за Д. Істоном, Г. Алмондом). 22. Нормативна теорія справедливості Дж. Роулза. 23. Теорія раціонального вибору. 24. Теорія колективної дії М. Олсона. 25. Сутність і етапи розвитку теорії політичної модернізації. 26. Охарактеризуйте одну з теорій політичної модернізації (за власним вибором). 27. Сутність політичної транзитології і консолідації. 28. Геополітичні концепції. 3. Бжезинський. 29. Етапи становлення і особливості розвитку політичної науки у Великобританії. 30. Проблема корпоративізму політичній науці Великобританії. 31. Дослідження націоналізму в роботах Е. Сміта. 32. Дослідження націоналізму в роботах Е. Гелнера. 33. Ідея «відкритого суспільства»	взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал – відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
--	--	---	--

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

		К. Поппера. 34. Постмодернізм: витоки, становлення, сутність. 35. Постмодерністська теорія Ж. Бодрійяра. 36. Постмодерністська теорія Ф. Джемсона. 37. Вплив постмодернізму на політичну науку. 38. Критика постмодернізму. 39. Ю. Хабермас, У. Бек, Е. Гідденс як критики постмодернізму. 40. Визначте перспективи розвитку зарубіжної політичної науки у ХХІ ст. 41. Охарактеризуйте шляхи інтеграції українських науковців у світову політичну науку		
		Тести - 10 питань, розміщені у Moodle.	Підсумкове тестування передбачає виконання тестів в системі Moodle ЗНУ: тести на вибір правильної відповіді, тести на групування даних, тести на пошук відповідей. 1 бал за кожну правильну відповідь. На проходження тесту дається 15 хвилин і одна спроба	10
	Практичне завдання	Написання есе: Погляди якого зарубіжного мислителя Вам найбільше імпонують і чим саме? Есе обсягом 2-3 сторінки друкованого тексту Виконання завдання на порівняльний аналіз: Порівняйте специфіку європейських та американської школи політичної науки. Письмова робота обсягом 4-5 сторінок друкованого тексту. Оберіть критерії для порівняння. Завдання можна оформити у вигляді таблиці.	8-10 – есе повністю розкриває тему, логічно побудоване, усі положення аргументовані 5-7 – положення есе недостатньо аргументовані, але робота відзначається логічністю 3-4 – робота не має логічної побудови, слабка аргументація положень 1-2 – робота фрагментарна і непослідовна 7-10 – чітко обрано критерії для порівняння, висновки аргументовані 4-6 – порівняння здійснено за низкою ознак, висновки недостатньо аргументовані 1-3 – робота фрагментарна і непослідовна	10 10
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Гончарук-Чолач Т. В., Томахів В. Я. Історія українських та зарубіжних політичних вчень : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 228 с.
2. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; І. В. Алексєєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін. Львів : Новий Світ-2000, 2020. 1000 с.
3. Історія політичної думки : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : Новий Світ-2000, 2017. Т. 2. : XX – початок XXI ст. 598 с.
4. Історія політичної думки України : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
5. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2017. Т. 2. 535 с.

Додаткова:

1. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень : навчальний посібник. Київ : Наука, 2006. 310 с.
2. Бжезінський Зб. Велика шахівниця ; пер. Олена Фешовець. Харків : Фабула, 2018. 288 с.
3. Горбатенко В. П., Остапенко М. А., Горбатенко І. А. Історія політичної думки в Україні : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 128 с.
4. Горло Н. В. Концептуальні засади і практика іредентизму: внутрішньополітичний і міжнародно-політичний контексти: монографія. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. 448 с.
5. Горло Н. В. Олсон Менкур Ллойд. Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закладів / за заг. ред. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. Львів : Новий Світ-2000, 2014. С. 492-494.
6. Горло Н. В. Сучасна українська та зарубіжна політична думка : методичні рекомендації до семінарських занять та виконання індивідуального завдання. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 52 с.
7. Даль Р. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція. Харків : Каравела, 2002. 214 с.
8. Історія політичної думки : навч. енциклопедичний словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми (В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.). Львів : Новий Світ-2000, 2014. 766 с.
9. Історія політичної думки : підручник / за ред. Н. Хоми. Львів : Новий світ, 2016. 643 с.
10. Кирилюк Ф. М. Історія зарубіжних політичних вчень : навч.-метод. посібник. Київ : Наука, 2005. 246 с.
11. Кормич А. І. Історія вчень про державу та право : навчальний посібник. Київ : Наука, 2009. 267 с.
12. Марчук В. П. Історія політичних і правових вчень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 212 с.
13. Олсон М. Логіка колективної дії. Суспільні блага і теорія груп. Київ : Лібра, 2004. 271 с.
14. Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 т. Т.1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса ; редкол.: О. Рафальський (гол.), М. Кармазіна, О. Майборода. Київ : Парлам. вид-во, 2016. 656 с.
15. Сміт Е. Національна ідентичність; пер. з англ. П. Тарашука. Київ: Основи, 1994. 224 с.
16. Сміт Ентоні Д. Націоналізм: Теорія, ідеологія, історія / пер. з англійської Р. Фещенка. Київ: К.І.С.,

2004. 170 с.

17. Україна та проект «руського мира»: аналіт. доп. / С. І. Здіорук, В. М. Яблонський, В. В. Токман [та ін.]; за ред. В. М. Яблонського та С. І. Здіорука. Київ: НІСД, 2014. 80 с. (Сер. «Гуманітарний розвиток», вип. 1).
18. Шульженко Ф. П., Андрусак Т. Г. Історія політичних і правових вчень : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 304 с.
19. Horowitz D. L. Structure and Strategy in Ethnic Conflict. Paper prepared for the Annual World Bank Conference on Development Economics. Washington, D. C., April 20-21, 1998. 42 p.
20. Kim G. Irredentism in Disputed Territories and Its Influence on the Border Conflicts and Wars. The Journal of Territorial and Maritime Studies. 2016. Volume 3, Number 1 (January). P. 87-101. Saideman S. M. and William A. R. For Kin or Country: Xenophobia, Nationalism and War. New York : Columbia University Press, 2008. 320 p.

Інформаційні ресурси:

1. Горбатенко І. Політична наука і освіта в Україні: передумови виникнення, процес становлення, перспективи розвитку: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.01.; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2007. 20 с. URL: http://www.nbu.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/
2. Долженков О. О. Методологічні проблеми порівняльного аналізу політичних інститутів та процесів. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 70-77. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12176>
3. Осін В. Пошуки суб'єктності української політології: між «великим» і «малим» колоніалізмами». *Спільне/ Commons*. Журнал соціальної критики. 2015. 10 листопада. URL: <http://commons.com.ua/poshuki-sub-yektnosti-ukrayinskoyi-politologiyi-mizh-velikim-imalim-kolonializmami/#return-note-22562-1>
4. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf
5. Резнік О. Особливості просторово-територіальної ідентифікації населення України. *Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва»*. 22 лютого 2022. URL: <https://dif.org.ua/article/osoblivosti-prostorovo-teritorialnoi-identifikatsii-naselennya-ukraini>
6. Ротар Н. Неінституціоналізм в системі теоретико-методологічних засад політичної науки. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2019. Вип. 39. С. 136-146. <https://doi.org/10.31861/mhpi2019.39.136-146>
7. Рудич Ф. Політична наука в Україні: стан і перспективи. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11602/01-Ryduch.pdf?sequence=1>
8. Gokcek G. Irredentism versus Secessionism: The Potential for International Conflict. URL: <http://ssrn.com/abstract=1595095>
9. Jenkins G. K. Post-Revolution War: A Product of Irredentism. URL: http://d3qi0qp55mx5f5.cloudfront.net/cpost/i/docs/Jenkins_Gentry_Workshop_Paper.pdf
10. Koff H., Maganda C., De Lombaerde Ph., Kauffer E., Ros Cuellar J. Editors' Note: Ten Years of Re-Thinking Regions from Citizens' Perspectives. *Regions and Cohesion*. 2020. Vol.10, issue 3. P. viii-xiv. URL: <https://cris.unu.edu/editors-note-ten-years-re-thinking-regions-citizensperspective>

10. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>
Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти. Процедура врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти, регулюється Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (2022 р.).
https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normativna_basa/polozhennya_znu_pro_poryadok_viznannya_rezultat_v_navchannya.pdf

Комунікація. Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи. Для отримання швидкої відповіді пишіть повідомлення у Viber.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методикку проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса:
Гаряча лінія: Тел.

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>